

Türkiye'nin "gri liste"den çıkabilmesi için yedi öneri

27.03.2024

Daha İyi Yargı Derneği Başkanı. Av. Mehmet Gün, Türkiye'nin Haziran 2024'te OECD'nin gri listeden çıkarılmasını bekleyen Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek'i iyimser buldu.

Daha İyi Yargı Derneği Başkanı. Av. Mehmet Gün, Türkiye'nin rüşvet ve yolsuzluk ile OECD'nin aradığı etkinlikte mücadele etmediğini ileri sürüp yedi maddelik yapılacaklar listesi sundu.

Türkiye, Ekim 2021'den bu yana, Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) Mali Eylem Görev Gücü'nün (FATF) "gri liste"sinde. Gri listede 21 ülke var. Bir ülkenin gri listede yer alması, kara paranın aklanmasını ve terörizmin finansmanını önleme konusunda yüksek seviyede izlenmesi gerektiği, ancak uyum konusunda FATF ile çalışmakta olduğu anlamına geliyor.

Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek'in göreve gelir gelmez giriştiği işlerden biri Türkiye'yi gri listeden çıkarmaya çalışmak oldu. Çünkü bir ülke gri listede ise uluslararası finansal sistem içinde iş yapması, yatırım çekmesi, dış kredi alması zorlaşıyor, normalden yüksek faiz ödüyor.

Şimşek en son 23 Şubat 2024'te, FATF Genel Kurulu'nun ardından Anadolu Ajansı'na verdiği demeçte, o genel kurulda gri listeden çıkarılmayan Türkiye'nin Haziran 2024'teki FATF Genel Kurulu'nda gri listeden çıkarılmasını beklediğini söyledi.

Daha İyi Yargı Derneği Başkanı. Av. Mehmet Gün, Şimşek'in beklentisini iyimser buluyor, bunun nedenini de şöyle açıklıyor:

Rüşvet ve yolsuzlukla etkin mücadele edilmiyor

"Rüşvet ve yolsuzluk suçunun alıcı tarafında olan siyasiler ve üst düzey kamu görevlileri 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzlukla Mücadele Kanunu'nun kapsamından, aynı yasanın 17'nci maddesi ile istisna edilmiştir. Buna ilaveten cumhurbaşkanı ve bakanları, anayasanın 105'inci ve 106'nci maddeleri ile fiilen dokunulamaz ve cezасız hale gelmişlerdir. Bu maddelere göre 301 milletvekili imza vermedikçe cumhurbaşkanı

veya bakanlar hakkında soruşturma teklif bile edilemez, 360 milletvekili oy vermedikçe soruşturma açılmaz. Bu sorumsuz siyasiler yargıya izin vermedikçe, güvenilir veri açıklayan Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK), görevi kötüye kullanan Merkez Bankası'nın ve çiftçiye veya sanayiciye vermeleri gereken kamu fonlarını, medya grubu satın almaları için iktidar yanlısı iş insanlarına veren kamu bankalarının yöneticilerine sual bile sorulamaz. Hakimler ve Savcılar Kurulu (HSK) adeta yürütmenin bir uzantısı haline gelerek bağımsızlığını kaybetmiş durumdadır, yargının kapasitesi yetersizdir. Bu sebeplerle ortaya çıkan uygulama ve gecikme sorunları, 3628 sayılı kanunun kapsamında olan alt düzey kamu görevlilerinin yolsuzluk ve rüşvet suçları ile etkin mücadele edilmesini oldukça zorlaştırıyor. Bu temel sorunlar sebebiyle mevzuatı yeterli olsa bile Türkiye'nin rüşvet ve yolsuzluk ile OECD FATF'nin aradığı standartlarda ve etkinlikle mücadele edemediğini kabul etmek gerekir.”

Gri listeden çıkmak için yapılması gerekenler

Mevcut yasal düzenlemelerle Türkiye'nin gri listeden çıkmasının zor olduğunu ileri süren Daha İyi Yargı Derneği Başkanı Av. Mehmet Gün, gri listeden çıkmak için yapılması gerekenleri şöyle sıraladı:

- 1-Anayasanın, cumhurbaşkanı, cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanları yargılamayı fiilen imkânsız kılan 105. ve 106. maddeleri değiştirilmeli.
- 2-Rüşvet suçlarında doğrudan dava açılması sağlanmalı.
- 3-HSK'nin yapısı, tam tarafsız olacak şekilde değiştirilmeli.
- 4-İktidardaki siyasileri ve emirlerindeki üst düzey yöneticileri rüşvet ve yolsuzluk suçlarında kapsam dışında tutan istisnalar yasalardan ayıklanmalı.
- 5-Kamu görevlileri hakkında soruşturma izni şartı kaldırılmalı.
- 6-Yasama dokunulmazlığı yeniden düzenlenip, rüşvet ve yolsuzluk suçlarında, istisnai olarak, sonradan dokunulmazlık tanınmalı.
- 7-Rüşvet ve yolsuzluk suçlarını yargılayacak uzman, yetkin ve tam bağımsız bir mahkeme kurulmalı.

Türkiye, Mali Eylem Görev Gücü'nün 33 yıldır üyesi

Türkiye'nin de üyesi olduğu OECD, “Rüşvetle Mücadele Konvansiyonu”nu (Anti-Bribery Convention-Uluslararası Ticari

İşlemlerde Yabancı Ülke Kamu Görevlilerine Rüşvetin Önlenmesi Hakkında Konvansiyon) 1999'da yayınlandı. 2018 yılı itibarı ile Türkiye dahil 38 OECD üyesi ve üye olmayan 8 ülke ile birlikte 46 ülke bu konvansiyona katılmış durumda. OECD Mali Eylem Görev Gücü (FATF) ise 1989'da, G7 ülkelerinin bir inisiyatifi olarak, temelde kara para aklamayla mücadele için kuruldu. Türkiye, 39 üyesi bulunan FATF'ye 24 Eylül 1991'de üye oldu. Yolsuzluk ve rüşvetle edinilen gayri meşru fonların kara para aklama yollarıyla finans sistemine girmesini ve özellikle de terörizmin finansmanı için kullanılmasını önlemek için çalışan FATF, 2000 yılından bu yana, hemen aksiyon alınmasını önerdiği ülkelerin yer aldığı bir "kara liste", bir de gözlem altında tutulmasını önerdiği ülkelerin yer aldığı "gri liste" tutuyor.

İki buçuk yıldır gri listedeyiz

Türkiye, 21 Ekim 2021'den bu yana, kara paranın aklanmasını ve terörizmin finansmanını engellemede eksikleri olduğu için, OECD Mali Eylem Görev Gücü'nün (FATF) "gri liste"sinde. Gri listede halen Türkiye'den başka 20 ülke daha bulunuyor: Bulgaristan, Burkina Faso, Kamerun, Hırvatistan, Kongo Demokratik Cumhuriyeti, Haiti, Jamaika, Kenya, Mali, Mozambik, Namibya, Nijerya, Filipinler, Senegal, Güney Afrika, Güney Sudan, Suriye, Tanzanya, Vietnam, Yemen.

FATF Başkanı uyardı

FATF Başkanı Marcus Pleyer, 21 Ekim 2021'de basın toplantısında Türkiye'de bankacılık ve emlak sektörleri ile değerli maden ticareti yapanlar gibi farklı aktörlerin daha sıkı denetlenmesi gerektiğini vurgulamıştı. Pleyer, "Türkiye karmaşık kara para aklama vakalarıyla etkin bir şekilde başa çıktığını ve Birleşmiş Milletler'in terör organizasyonu olarak tanımladığı IŞİD ve El Kaide gibi örgütlerin mali finansmanına soruşturma açmakta kararlı olduğunu göstermelidir" demişti.